

Вільхова Є.М.

курсант факультету
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності

Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Репан М.І.

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ПРИЧИНА САМОГУБСТВА

Кожного дня у всьому світі сотні тисяч людей страждають від проявів насильства. Значну частину випадків становить саме домашнє насильство психологічного характеру[5], яке часто поєднується із насильством економічного, фізичного та сексуального характеру. Будь-яка форма насильства призводить до тяжких наслідків, результатом яких може бути смерть потерпілого[3, с.220].

Зазвичай, смерть потерпілого настає у результаті нанесення тілесних ушкоджень кривдником, але що, якщо це не є найпоширенішою причиною смерті жертв домашнього насильства? Якщо тисячі кривдників уникають покарання через відсутність встановлення зв'язку між сваркою та покінченням життя самогубством особою, яка тривалий час страждала від психологічного домашнього насильства?

До цього часу науковці не можуть конкретизувати що таке психологічне насильство [4, с. 316], адже тема цього виду насильства вивчається багато років і весь її обсяг дослідити не вдається. Утім, особливістю даного виду насильства є те, що воно – характерується серією інцидентів, які проявляються протягом певного часу [4, с. 316], отже психологічне насильство – обов'язково систематичне. Як показує практика, випадки будь-якого насильства виявляють,

переважно, за явними (візуальними) ознаками – наявність тілесних ушкоджень, заяви, пояснення, скарги постраждалих та їх близьких, смерть потерпілого від нанесених тілесних ушкоджень.

Чи незамало ознак, що допомагають виявити домашнє насильство і вчасно вжити всіх необхідних заходів для припинення протиправних дій, а також збереження життя і здоров'я учасників даного правопорушення?

Чому необхідно притягувати до кримінальної відповідальності осіб, за вчинення психологічно насильства, відповідно до якої статті Кримінального Кодексу України?

У більшості випадків дії кривдника, який вчиняє психологічне насильство, кваліфікуються за статтею 173-2 КУпАП. Тобто, коли кривдник переслідує, ображає особу [1] та вчиняє інші дії, передбаченні статтею 173-2 КУпАП, він притягується до адміністративної відповідальності.

За умисне систематичне вчинення дій передбачених статтею 173-2 КУпАП, а також за вчинення фізичного, психологічного та економічного насильства, що призводить до психологічних або фізичних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності та інші дії, що погіршують якість життя потерпілої особи [2] – чинним законодавством України, а саме статтею 126-1 ККУ передбачена кримінальна відповідальність.

Варто зазначити, що випадки вчинення особами, які постраждали від домашнього насильства або іншого насильства самогубства не є рідкісними. Так, за даними ВООЗ, щороку у світі вісімсот тисяч людей закінчують життя самогубством (приблизно 1/40 секунд), а однією з найрозповсюдженіших причин вкорочення собі життя - насильство[6].

Як саме психологічне насильство пов'язане із самогубством? Відповідно до статті 120 ККУ кримінальна відповідальність передбачена за доведення особи до самогубства (або замаху на самогубство) шляхом жорстокого поводження з особою, шантажу, схиляння до самогубства, систематичного приниження її

людської гідності та інші дії, що сприяють самогубству [2].

Систематичне приниження людської гідності (відповідно до коментаря статті 120 ККУ) – багаторазові образи, цькування, інше принизливе ставлення до потерпілого [7].

Психологічне насильство (відповідно до пояснень наданого у коментарі до статті 126-1 ККУ та до статті 173-2) характеризується такими діями – словесні образи щодо особи, яка має з кривдником один з можливих родинних зв'язків, переслідування, залякування, навмисне спричинення емоційної невпевненості, завдання шкоди психічному здоров'ю [8].

Проаналізувавши визначення надані у наукових коментарях до статей 173-2 КУпАП, 120 та 126-1 ККУ [7; 8], робимо висновок, що систематичне приниження людської гідності (ч. 1 ст. 120 ККУ) є психологічним насильством.

Через характерну особливість цього виду насильства – обов'язкова наявність систематичного повторення протиправних дій, що в результаті можуть спричинити смерть потерпілого шляхом самогубства. Звідси слідує, що необхідно притягувати кривдників за вчинення домашнього насильства психологічного характеру до кримінальної відповідальності за частинами 2 та 3 статті 120 ККУ.

Частиною 2 статті 120 ККУ передбачена відповідальність за вчинення дій зазначених у частині 1 цієї ж статті щодо особи, яка перебувала у матеріальній чи іншій залежності [2]. Будь-яким можливим родинним зв'язкам притаманне утворення залежності (матеріальної, психологічної або іншої). Отже, можливо притягнути до кримінальної відповідальності особу, яка вчинила психологічне домашнє насильство за частиною 2 статті 120 Кримінального Кодексу України, встановивши наявну залежність між кривдником і потерпілим. Наприклад: за образи і приниження дружини, її чоловіка притягнути не до адміністративної відповідальності, передбаченої частиною 1 статті 173-2 КУпАП, а до кримінальної відповідальності за частиною 2 статті 120 ККУ.

Підставами застосування більш жорсткого заходу примусу є вчинення психологічного насильства (особливістю якого є систематичність), наявність одного і більше видів залежності між особами, а також настання негативних наслідків, що можуть призвести до самогубства особи або замаху на самогубство.

Отже, аналізуючи раніше сказане, робимо висновок, що домашнє насильство психологічного характеру є досить поширеним антисоціальним явищем і становить значно більшу небезпеку, аніж здається на перший погляд. До того ж, характерною особливістю цього виду насильства є систематичність, звідси слідує, що виявлення навіть 1 випадку вчинення психологічного домашнього насильства свідчить про його систематичне вчинення. Систематичне приниження людської гідності, образи – дії, що сприяють вчиненню самогубства [2].

Тому слід притягувати осіб, які вчинили психологічне домашнє насильство не до адміністративної відповідальності за статтею 173-2 КУпАП, (за систематичне вчинення) не за статтею 126-1 ККУ до кримінальної відповідальності, а відповідно до частини 2 статті 120 ККУ. Останньою статтею передбачений більш суворий захід примусу, а, отже, його застосування до винної особи буде більш ефективним. Тільки шляхом збільшення мір покарання, правильної кваліфікації правопорушення, що сприяє самогубству, можливо зменшити кількість випадків вчинення домашнього психологічного насильства. Головною проблемою на сьогодні залишається помилкова кваліфікація правопорушень пов'язаних із самогубством, а також недостаня увага до психологічного насильства, відсутність врахування дійсних наслідків даного правопорушення, недостатній рівень покарання у правових нормах, що зменшує ефективність застосування заходів примусу.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 18.12.1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131

3. Кириленко В. С., Кузнецова И. Р. Домашнее насилие как причина доведения до самоубийства. Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2020. – № 10 (часть 2) – С. 219-222.

4. І. А. Кочергіна. Критерії та форми психологічного насильства. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

5. Види домашнього насильства. Психологічне насильство.
6. Які ситуації підштовхують до самогубства і куди звернутися за допомогою.
7. Коментар до статті 120. Доведення до самогубства
8. Науково-практичний коментар до ст. 173-2 Кодексу про адміністративні правопорушення України.

Станіслав ГАБРУК

Заступник начальника відділу
адміністративної практики УПП в
Дніпропетровській області
Департаменту патрульної поліції

Науковий керівник:

Максим ШЕВЯКОВ

Старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОГЛЯДУ ВУЛИЧНО-ШЛЯХОВОЇ МЕРЕЖІ:
ТРАДИЦІЇ ТА ПИТАННЯ**

Одна з найважливіших причин дорожньо-транспортних пригод - стан дорожньої (вулично-шляхової) мережі. Залежно від експлуатаційного стану та облаштування дороги, наявності технічних засобів регулювання дорожнього руху, у водіїв транспортних засобів формується правильне або, навпаки, неправильне уявлення про зміну дорожніх умов. Відповідно, водій інколи втрачає можливість повністю контролювати рух транспортного засобу. Найбільшу небезпеку настання дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) представляють умови, які виникають несподівано і вимагають від нього зниження швидкості транспортного засобу або його зупинки.

Обґрунтовані концептуальні положення щодо організації управління забезпеченням безпечного стану дорожніх умов в сучасних умовах створюють методологічну основу для забезпечення безпеки і сучасного стану обстеження